

EDO
Equipo de Desarrollo
Organizacional

UAB
Universitat Autònoma
de Barcelona

CODI DE CONDUCTA PER A COMPETICIONS ESPORTIVES ESCOLARS

Referència del projecte:

Gairín, J. (coord.); Castro, D.; Díaz, A.; Muñoz, J. L.; Sha, P. (2012). *Prevención de actitudes intolerantes en las competiciones deportivas escolares. Construcción y difusión de un código de conducta*. Consejo Superior de Deportes.

N/REF. Subdirecció General de Règim Jurídic de l'Esport. Exp. 37/2011. Ajudes contra la violència, el racisme, la xenofòbia i la intolerància a l'esport.

Convocatòria en Resol. de 17/02/2011, de la Presidència del CSD. Concessió en Resol. de 05/09/2011, de la Presidència del CSD.

Membres de l'equip d'investigació (EDO-UAB): Joaquín Gairín Sallán (coord.), Diego Castro Ceacero, Anna Díaz Vicario, José Luís Muñoz Moreno i Peipei Sha.

Per a la confecció del present Codi de Conducta s'han pres com a referents: el *Código de Ética Deportiva* de la C.E. (1992), el *Código de Ética Deportiva ISQ* (s/f) i el *Código Deontológico de la Educación Física CCGCOLEF* (2010).

© 2012. Equip de Desenvolupament Organitzacional (EDO). Departament de Pedagogia Aplicada. Universitat Autònoma de Barcelona.

La present proposta, resultat d'una àmplia consulta en la que han intervingut més de 200 persones vinculades a l'esport escolar, sistematitza el conjunt d'elements que poden ser utilitzats com a referents en la promoció i el desenvolupament de competicions esportives escolars. La seva concreció en formats diferents (decàleg, guia de compromisos sobre bones pràctiques, etc.) i el seu desenvolupament a través d'actuacions variades (activitats de sensibilització, contractes de compromís, formació per al joc net, etc.) ha de facilitar la millora del clima en les competicions esportives escolars.

La proposta s'organitza d'acord a la matriu recollida en el Quadre 1. L'eix de les ordenades distingeix els diferents col·lectius i agents implicats (subjectes) que, en aquest cas, són tres: les persones, els grups i les institucions. L'eix de les abscisses ubica els diferents nivells de regulació (normes):

- Principis: formulació general que inspira l'actuació.
- Justificació: arguments i referències que permeten una contextualització més oportuna.
- Normes reguladores: concrecions reglamentàries.
- Conductes a evitar: comportaments que de forma implícita o explícita van en contra de la lletra o l'esperit de les normes reguladores i podrien ser objecte de reconducció o sanció.

Finalment, es presenten algunes idees claus que poden ajudar en els processos de concreció, formació i difusió que es poden impulsar.

Quadre 1. Esquema lògic del Codi de conducta.

			Principi	Justificació	Normes reguladores	Conductes a evitar
PERSONES	Comportaments individuals	Jugador/Esportista/Alumne				
		Aficionat/Familiar				
		Professor/Entrenador				
		Àrbitre				
GRUPS	Comportaments col·lectius	L'equip de competició				
		L'afició				
		La plantilla tècnica				
INSTITUCIÓ	Comportaments institucionals	Escola/Institut/Club/Associació/Federació/Centre Esportiu				

El document evita, amb la finalitat d'agilitzar la seva lectura, l'ús permanent de la duplicitat de gènere (nen/nena, jugador/jugadora, etc.). Així, per exemple, quan parlem d'entrenador o de professor ens referim a ambdós gèneres sense que això impliqui cap tipus de consideració pejorativa o discriminatòria.

***Codi de Conducta per a
Competicions Esportives
Escolars***

LES PERSONES

Comportaments individuals en les competicions esportives escolars

L'alumne com a jugador i esportista

Principi

Observar les normes bàsiques i l'esperit del *Fair Play* (Joc net), gaudir i acceptar la realització de la pràctica esportiva.

Justificació

L'Estatut de l'Esport i el Codi Deontològic Europeu (1993, *The European Sports Charter and Code of Ethics*), defineixen el Joc net com una manera de pensar i no només com una forma de comportar-se. Inclou aspectes relacionats amb l'eliminació de les burles, el dopatge, la violència (tant física com verbal), l'exploació, l'eliminació d'oportunitats no equitatives, la comercialització excessiva i, inclús, la corrupció (CGCOLEF). Suposa, per tant, molt més que complir amb les normes establertes, incorporant els conceptes d'amistat, respecte cap als altres i de jugar sempre amb l'esperit correcte.

Normes reguladores

Complir amb els principis del Joc net:

- No protestar les decisions de jutges, àrbitres i tècnics.
- Respectar la integritat del rival.
- Saludar esportivament, tant si es guanya com si es perd.
- Respectar les instal·lacions esportives i el seu material.
- No protestar en els canvis, pel que suposa de menyspreu per al company substituït.
- No discutir amb els propis companys.
- Animar al company que falla. Fallar és humà.
- No respondre a les provocacions del contrari.
- Respectar les decisions de l'entrenador.
- No aprofitar-se mai de la lesió d'un contrari per aconseguir avantatges.
- No provocar que altres cometin sancions.
- Evitar lesionar un esportista.
- Acceptar les disculpes del rival.
- Evitar obsessionar-se amb la victòria, per considerar l'esport com un joc per a divertir-se i per a millorar la condició física.
- No menysprear el rival.
- Evitar traslladar a l'àrea esportiva renyines personals.

Conductes a evitar

- Agredir verbal o físicament.
- Fomentar la violència.
- Lesionar intencionadament.
- Jugar de forma agressiva.
- Fingir caigudes i lesions per obtenir avantatge.
- Simular accions que puguin propiciar errors arbitrats per a obtenir avantatges sobre el rival.
- Fer un mal ús de les instal·lacions esportives.
- Criticar les observacions de l'equip tècnic.
- Protestar i discutir amb els companys.
- Respondre agressivament a les provocacions del rival.
- No respectar les decisions de l'entrenador.

L'aficionat/Familiar

Principi

Motivar i acompanyar als esportistes. Gaudir amb l'assistència i la contemplació de l'esdeveniment esportiu, encara que el bon joc i el resultat sigui el de l'equip rival.

Justificació

Els familiars que assisteixen com a aficionats a les competicions esportives escolars han de fomentar els valors esportius i evitar incitar a la violència mitjançant els seus comportaments individuals. Els que assisteixen a un partit o competició esportiva, en la seva condició d'aficionats o familiars, han d'assumir la seva responsabilitat amb el Joc net i el bon comportament, tant dins dels recintes esportius com en qualsevol activitat de l'escola o de l'institut on es desenvolupen les mateixes.

El Joc net va més enllà del simple respecte a les regles: aglutina els conceptes d'amistat, de respecte a l'adversari i d'esperit esportiu. És més que un comportament, és una manera de pensar. El concepte s'estén a la lluita contra les trampes, contra l'art d'enganyar sense vulnerar les regles, contra el dopatge, la violència física i verbal, la desigualtat d'oportunitats, la discriminació de gènere, raça o situació social i, per suposat, la corrupció. Mai un familiar o aficionat ha d'encoratjar la violència, el menyspreu, l'insult o la intolerància de cap tipus.

L'UNESCO (1978), en les seves recomanacions, senyala: el compromís contra la violència de tot tipus a l'esport; recomana que s'emprenguin programes nous i innovadors de pràctica esportiva per a eliminar la violència que regna en i al voltant dels esports, en particular per a

orientar l'excessiu fervor dels aficionats, per exemple, cap a d'altres manifestacions i activitats esportives amistoses que propiciïn la cohesió social; promou l'educació i la responsabilitat de tots en relació amb els valors ètics de l'educació física i l'esport; insta als Estats membres a incorporar la instrucció sistemàtica sobre els aspectes socio-ètics de l'educació física i l'esport en tots els nivells del sistema educatiu; i insta, així mateix, als Estats membres, a posar en marxa programes que reforcin la responsabilitat de les famílies, docents, entrenadors i administradors de l'esport, per a que aquest es practiqui d'una manera ètica (ISQ).

Es considera adequat i necessari difondre i fomentar el coneixement dels reglaments i normes esportives per part de les pròpies institucions. Moltes vegades es protesten decisions arbitrals des del desconeixement, i això pot desembocar en situacions tenses.

Normes reguladores

- No encoratjar la revenja, la venjança o el joc brut.
- Respectar el rival i evitar qualsevol falta de cortesia o respecte.
- Fer un bon ús de les instal·lacions esportives.
- No criticar les observacions de l'equip tècnic.
- No protestar, discutir o insultar les decisions de l'equip tècnic.
- Evitar una actitud o discurs violent, agressiu o intimidatori.
- Respondre amb indiferència a les provocacions del rival.
- Respectar totes les decisions de l'entrenador.
- Evitar qualsevol situació de risc.
- Evitar fomentar el joc agressiu o "fregant el límit" de l'esportivitat.

Conductes a evitar

- Manifestar manca de cortesia o respecte cap el rival.
- Fer un mal ús de les instal·lacions esportives.
- Criticar les observacions de l'equip tècnic.
- Generar agressivitat a les grades.
- Insultar al jugador, esportista o alumne que falla.
- Respondre agressivament a les provocacions del rival.
- Fomentar la violència.

El professor, l'entrenador o el monitor

Principi

L'activitat esportiva ha de tenir un clar sentit educatiu i formatiu, estant orientat a la millora de les persones i de la societat.

Justificació

El professorat d'educació física, entrenadors i monitors esportius haurien d'estar ben preparats per a les classes o activitats esportives que dirigeixen; donar els passos raonables per a establir un entorn de treball segur; i programar les activitats apropiades a l'edat, maduresa, experiència, capacitat i expectatives dels joves esportistes.

El professorat i els entrenadors d'educació física haurien de preocupar-se pel benestar, la salut i el futur dels joves esportistes i no només per guanyar en el context de la competició escolar. Aquests professionals han de posar èmfasis en la importància d'un esforç racional i un gaudi sincer de l'activitat física, en lloc de la màxima de guanyar sigui com sigui. Inclou en la seva activitat una formació necessària per donar a l'activitat esportiva un sentit formatiu de progrés personal i social (CGCOLEF, 2010).

Normes reguladores

- Fomentar els criteris de comportament i ajuda dels principis del Joc net.
- Tractar les persones amb equitat independentment del sexe, l'edat, la capacitat, l'origen ètnic, les inclinacions sexuals, la religió o les conviccions polítiques.
- Assegurar que tots els nens i joves tenen suficients oportunitats per a participar en l'activitat.
- Potenciar que els nens i joves esportistes s'uneixen a l'esperit de les normes de l'activitat física que estan desenvolupant.
- Animar a que es respectin les normes i no permetre que s'incompleixin.
- Evitar la influència negativa en els nens i joves esportistes.
- Atendre totes les situacions, especialment les actuacions intimidatòries (de nen a nen, de grup a nen, d'adult a nen, de nen a grup) quan es produeixin.
- Gaudir i fer gaudir de l'activitat esportiva.
- Evitar les paraules malsonants o altres llenguatges, signes o comportaments poc apropiats.
- Assumir l'obligació de protegir una imatge de bona salut, neteja i eficàcia funcional.
- Evitar, en la relació entre els esportistes i amb els coordinadors de l'activitat, actituds inadequades, confuses o que puguin mal interpretar-se.

Conductes a evitar

- Orientar l'activitat esportiva a la pura competitivitat.
- Exigir límits no adequats per a l'edat i la condició física dels participants.
- Anteposar el triomf als valors pedagògics de l'esport.
- Protestar a l'àrbitre.
- Menysvalorar l'esforç dels esportistes.
- Ridiculitzar l'alumne que falla.
- Respondre agressivament a les provocacions.
- Fomentar qualsevol manifestació de violència.

L'àrbitre

Principi

L'àrbitre és un referent de les normes de joc, una persona de comportament exemplar que dirimeix les diferències que es donen en una competició. El seu coneixement i conducta es converteix així en un model, en un formador implícit i explícit de les normes i els valors esportius.

Justificació

L'àrbitre no només ha d'aplicar les normes específiques de cada modalitat esportiva, sinó que ha de protegir els participants, especialment els nens i joves, de qualsevol possible abús. Ha d'evitar el risc de que es facin mal, adoptant immediatament les mesures oportunes per a eliminar el risc esmentat i assegurar que es realitzen tots els procediments d'acord amb les normes. Ha de considerar, a més, que la detecció i prevenció d'abusos de nens i joves depèn de la col·laboració de totes les persones implicades.

Alguns punts claus a considerar serien: coneixement dels indicadors i manifestacions de comportament de les diverses formes d'abús; coneixement de la resposta apropiada i de les accions que s'han de dur a terme quan es sospiti o es descobreixin abusos; vigilància i evitació de totes les situacions que puguin representar un risc per a les persones; relacions obertes, de cooperació i de confiança en els contextos formatius i amb les famílies/tutors i qualsevol altre persona implicada en el progrés i benestar del nen i del jove.

Normes reguladores

- Comportar-se de manera exemplar, oferint un model positiu a nens i joves.
- Abstenir-se de recompensar, adoptar personalment o passar per alt tot comportament deslleial per part d'algun dels implicats en la competició escolar.
- Imposar sancions adequades seguint els reglaments vigents.
- Vetllar perquè el seu nivell de formació i qualificació s'ajusti a la disciplina i a la categoria esportiva.
- Dirimir de formar equitativa, justificada i argumentada.

Conductes a evitar

- Manifestar falta de cortesia o respecte a alguns dels participants en la competició escolar.
- Fer un mal ús de les instal·lacions esportives o dels seus materials.
- Criticar les observacions de l'equip tècnic.
- Posicionar-se arbitràriament “junt amb” o “contra de”.
- Fomentar situacions tenses o bel·ligerants.
- No tallar d'arrel les faltes disciplinàries.
- Fomentar la violència.

ELS GRUPS

Comportaments col·lectius a les competicions esportives escolars

L'equip de competició

Principi

L'equip no és la suma de les individualitats i ha de representar un valor superior i més important que cadascun dels seus integrants per separat.

Justificació

L'equip de competició no ha d'entendre's com una agrupació d'escolars que practiquen un mateix esport. Si partim de la capacitat de formació i educació, que presenten les pràctiques esportives a les escoles, col·legis i instituts, està clar que el grup no és només un sumatori d'individus.

Hem d'entendre que el grup és el context en el qual cada esportista aporta el millor de si mateix (superant les individualitats); col·labora en la consecució d'un objectiu comú (cooperació), mitjançant la intervenció de tots els jugadors (participació); comparteix normes, principis i valors (socialització); assumeix que el bé col·lectiu està per sobre del bé individual (compromís); que tots desenvolupen un rol i una funció específica (organització); i que les decisions han de ser preses per canals i mecanismes transparents i equitatius (democràcia).

Normes reguladores

- Debatre i exposar la totalitat de punts de vista sobre els diferents temes i decisions a prendre.
- Prendre decisions sobre l'estratègia de forma democràtica i consensuada.
- Evitar la marginació explícita o implícita de qualsevol membre.
- Afavorir les condicions d'equitat i igualtat dins de l'equip.
- Fomentar els valors compartits pel grup.
- Evitar valors, normes o pautes d'acció discriminatòries, vexatòries o intolerants.
- Aprendre a autogestionar-se de forma efectiva.
- Respectar les normes implícites i explícites del grup.
- Dirimir de forma equitativa, justificada i argumentada les decisions que afecten a l'equip.
- Donar igualtat de tracte i oportunitats a tots els membres de l'equip sigui quina sigui la seva orientació, capacitat esportiva, situació social i personal o gènere.
- Vetllar per la integritat i la cohesió de tots els membres facilitant la socialització de les noves incorporacions.

Conductes a evitar

- Manifestar falta de respecte a algun dels membres de l'equip.
- Fomentar la ridiculització del rival o manifestar-se públicament contra ell de forma pejorativa o amb menyspreu.
- Incomplir algun dels principis del treball en equip (cooperació, participació, socialització, compromís, organització i democràcia).
- Fer un mal ús de les instal·lacions esportives.
- Incomplir els acords del grup.
- Menysvalorar un membre per la seva orientació, capacitat esportiva, situació social o personal o per raons de gènere.
- Conspirar contra l'equip tècnic, l'àrbitre, el rival o l'afició.
- Aprofitar-se de les situacions informals per abusar dels més dèbils.
- Fomentar situacions bel·ligerants.
- Incomplir les sancions.
- Fomentar la violència en totes les seves possibles manifestacions.

L'afició

Principi

Motivar i acompanyar els jugadors.

Justificació

Motivar, donar suport i acompanyar a un equip ha de fer-se sense insultar, menysprear o ridiculitzar el rival. Els aficionats a les competicions esportives escolars han de fomentar els valors esportius i evitar incitar a la violència mitjançant els seus comportaments.

L'afició, com a grup gran, permet magnificar i augmentar exponencialment les actituds individuals. Per això, els aficionats individualment, especialment si són familiars, han de motivar i acompanyar d'una forma constructiva el seu equip per a projectar els valors més positius de l'esport escolar i, evitar així, que es projectin actituds intolerants, violentes o antiesportives.

Normes reguladores

- Respectar el rival i evitar qualsevol falta de cortesia o respecte.
- Fer un bon ús de les instal·lacions esportives.
- No protestar, discutir o insultar les decisions de l'equip tècnic.
- Evitar una actitud o discurs violent, agressiu o intimidatori.
- No insultar al jugador que falla.
- Evitar caure en la provocació del contrari.

- Respectar totes les decisions de l'entrenador.
- Evitar qualsevol situació de risc.

Conductes a evitar

- Insultar o fer comentaris violents.
- Fomentar comentaris antiesportius contra els jugadors rivals.
- Fomentar la crispació amb l'altre afició.
- Manifestar falta de cortesia o respecte al rival.
- Fer un mal ús de les instal·lacions esportives.
- Criticar les observacions de l'equip tècnic.
- Protestar i discutir durant el transcurs del partit.
- Insultar el jugador que falla.
- Respondre agressivament a les provocacions del rival.
- Protestar a l'àrbitre.
- Ridiculitzar el rival.
- Animar les conductes antiesportives.
- No protestar a l'àrbitre.
- No encoratjar la revenja, la venjança o el joc brut.

Equip tècnic

Principi

Tot el personal vinculat a l'equip tècnic esportiu ha de col·laborar en l'assoliment del repte de fer de les competicions esportives escolars un espai de formació, educació i promoció personal i social.

Justificació

La plantilla tècnica (segons entrenadors, ajudants, equip mèdic, fisioterapeutes, massatgistes, personal de manteniment o altres) ha d'estar altament compromesa amb els valors esportius i amb les indicacions del professor o de l'entrenador com a líder de les activitats esportives. També ha de vetllar pel benestar, la salut i les òptimes condicions de desenvolupament dels participants, anteposant els processos formatius sobre els triomfs, i els valors grupals sobre els individuals.

L'equip tècnic, per la seva gran proximitat amb els nens i joves esportistes, ha de reforçar en tot moment els valors esportius i evitar i intervenir en els conflictes des de les seves primeres manifestacions. També ha de tenir la formació necessària per a donar a l'activitat esportiva un sentit formatiu de progrés personal i social.

Normes reguladores

- Col·laborar efectivament amb el professorat i els entrenadors.
- Complir i fer complir les normes i els valors col·lectius.
- Intervenir de forma proactiva en els conflictes grupals.
- Mantenir criteris de comportament relacionats amb els principis del Joc net.
- Tractar a tothom per igual, independentment del gènere, l'edat, la capacitat, l'origen ètnic, les inclinacions sexuals, la religió o la ideologia.
- Assegurar-se de que tots els joves esportistes tenen suficients oportunitats per a participar en l'activitat.
- Potenciar que els participants s'uneixin a l'esperit de les normes de l'activitat física que s'està desenvolupant.
- Estar atent a totes les situacions, especialment a les actuacions intimidatòries que puguin ocórrer (de nen a nen, de grup a nen, d'adult a nen i de nen a grup).
- Prohibir les paraulotes o altres llenguatges, signes o comportaments poc apropiats.

Conductes a evitar

- Orientar l'activitat esportiva a la pura competitivitat.
- Exigir límits no adients a l'edat i a la condició física dels participants.
- Anteposar el triomf als valors pedagògics de l'esport.
- Protestar a l'àrbitre.
- Menysvalorar l'esforç dels joves esportistes.
- Manifestar falta de cortesia o respecte al rival.
- Manifestar explícitament les discrepàncies en l'estratègia esportiva.
- Ridiculitzar el jugador que falla.
- Respondre agressivament a les provocacions del rival.
- Fomentar qualsevol manifestació de violència.

LA INSTITUCIÓ

Comportaments institucionals en les competicions esportives escolars

Escola/Institut/Club/Associació/Federació/Centre esportiu

Principi

Les organitzacions que promouen, organitzen i gestionen competicions esportives escolars tenen un doble repte: per una banda, fomentar entorns en els que es defensin els valors universals de l'esport; i, per l'altre, difondre els assoliments i aprenentatges realitzats sobre l'esport escolar i socialitzar aquest coneixement adquirit a través de les seves pràctiques, grups i persones.

Justificació

Les escoles, instituts, clubs, associacions, federacions i centres esportius han d'actuar com a líders en la promoció de comportaments, valors i normes de suport al Joc net i els valors fonamentals de l'esport.

Si considerem a aquest tipus d'organitzacions com a realitats socials resultat d'un context específic i amb alta relació amb el seu entorn, hem de valorar la seva capacitat per a transmetre els valors i els processos apresos en les seves pròpies experiències amb la finalitat de fomentar unes competicions esportives escolars més compromeses amb els valors universals de l'esport i del Joc net.

La materialització de les actuacions desitjables pot adoptar diverses formes: intercanvis mutus, obertura a noves activitats, préstec de béns, etc., però el significatiu, tot i sent important, no es tan sols l'intercanvi d'experiències, sinó la capacitat d'influència que tenen en el coneixement subjacent. Els assoliments, els avenços i les reflexions aconseguides finalment han de sotmetre's a debat públic i científic per a incrementar el "corpus" de bones pràctiques en institucions que gestionen competicions esportives escolars.

Normes reguladores

- Plantejar un projecte institucional on s'explicitin objectius i valors en defensa dels principis esportius universals i el Joc net.
- Establir normatives i codis de conducta que impliquin tota la comunitat.
- Fer dels equips de competició esportiva un espai de formació i aprenentatge.
- Promoure i facilitar les estructures organitzatives que ajudin a la consecució dels objectius i valors explicitats.
- Preveure espais de relació i interacció per a debatre les dinàmiques dominants en les competicions esportives escolars.
- Decidir de forma democràtica i consensuada.

- Vetllar per la coherència entre els valors institucionals i els valors de la pràctica esportiva.
- Donar igualtat de tracte i oportunitats a tots els membres de l'equip sigui quina sigui la seva orientació, capacitat esportiva, situació social i personal i gènere.
- Vetllar per la integració i la cohesió de tots els membres, facilitant la socialització de les noves incorporacions.

Conductes a evitar

- Desajustament entre els valors i les pràctiques explícites i els valors i les pràctiques implícites.
- Manifestar falta de respecte a algun dels membres de l'equip.
- Fomentar la importància del resultat de la competició sobre qualsevol altre.
- Fomentar la ridiculització del rival o manifestar-se públicament contra ells de forma pejorativa o amb menyspreu.
- Incomplir algun dels principis del treball en equip (cooperació, participació, socialització, compromís, organització i democràcia).
- Destacar els joves que actuen de forma individualista sobre els assoliments i les esforços grupals.
- Ser permissiu amb les actituds intolerants.
- Menysvalorar a un membre per la seva orientació, capacitat esportiva, situació social i personal o per raó de gènere.
- Fomentar situacions tenses o bel·ligerants.
- No tallar d'arrel les faltes disciplinàries.
- Evitar la marginació, explícita o implícita, de qualsevol membre.
- Evitar valors, normes o pautes d'acció discriminatòries, vexatòries o intolerants.

***Algunes idees clau per a la
concreció i difusió de
possibles codis específics
de conducta***

La concreció de codis segons agents esportius o per esport és el resultat de la necessitat de contextualitzar els aspectes generals assenyalats en els anteriors apartats. Alguns missatges clau que cal considerar es detallen a continuació.

En qualsevol cas, cal senyalar algunes qüestions que ens semblen fonamentals:

- a. Els codis, o la seva materialització en documents, han de ser un instrument per a la promoció i el desenvolupament de la bona pràctica esportiva i, des d'aquest punt de vista, han de concretar-se amb la participació dels implicats i adequar-se a les necessitats concretes de cada realitat.
- b. La seva concreció ha d'incidir en els aspectes positius, reforçant les bones conductes i evitant visions exclusivament centrades en les sancions.
- c. La seva acceptació i aplicació han de ser voluntàries, partint del convenciment de la seva importància per a la formació de les persones i per al desenvolupament de l'esport escolar.
- d. El contingut del codi és important però també ho és la forma com es concreta i s'aplica, destacant de nou el valor de la participació, la formació i la difusió permanents.

Esportista

- Practica l'esportivitat; no perdís temps a propòsit per tal d'aconseguir avantatges; no t'obsessionis amb la victòria; diverteix-te; no competeixis de forma agressiva; treballa per a tu i per a l'equip; aplaudeix el bon joc vingui d'on vingui; adopta una actitud digna al guanyar i al perdre; desaprova les accions antiesportives; ajuda quan es produeixin lesions; si hi ha discussions intenta conciliar entre les parts.
- Controla les teves emocions i tensions; sigues educat; no provoquis; no insultis; no agredeixis; no facis trampes; no intimidis; tracta els demés com t'agradaria que et tractessin a tu.
- Aprèn a complir les regles del joc i a respectar les decisions arbitrals; no protestis a l'àrbitre; no li demanis que sancioni a un rival i no discuteixis amb ell; l'àrbitre és imprescindible; l'entrenador, el delegat o el capità es poden adreçar a l'àrbitre durant el descans o després de la competició si tenen quelcom que compartir.
- Respecta les decisions de l'entrenador; no les protestis ni critiquis perquè les pren en benefici de tots; coopera amb ell.
- Respecta el rival; saluda el rival amb esportivitat, quan guanyes i quan perds; no responguis si et provoca; accepta les seves disculpes si es produeixen; no el desprestigiïs; no et sobrepassis amb ell; no tinguis comportaments agressius; fomenta la tolerància i l'esportivitat; no aprofitis una circumstància extra esportiva per treure un benefici; procura no lesionar el rival.

- Respecta el teu company; mai el desprestigis; no discuteixis amb ell durant la competició; anima'l quan falli; no l'insultis, és el teu amic; acull-lo sigui quin sigui el seu origen, capacitats, etc.; comparteix amb ell la victòria i la derrota; treballa en equip i en benefici del col·lectiu.
- Respecta els drets, la dignitat i els valors de tots els implicats en la competició esportiva, sense distinció de cap tipus; respecta les instal·lacions esportives i fes un bon ús de les mateixes.

Família

- Fomenta l'esportivitat; no encoratgis la revenja, la venjança o el joc brut; evita actituds i comportaments agressius i violents; evita qualsevol situació de risc; l'esportista participa de la competició per la seva satisfacció, no per la teva; reconeix i valora les bones actuacions dels participants; no obliguis a l'esportista a realitzar un esport que no desitja; ensenya a l'esportista a admetre el resultat de la competició sense que es desil·lusioni; aplaudeix el bon joc; condemna l'ús de la violència en totes les seves formes.
- No desprestigis a l'esportista que comet una errada o perd; evita fomentar la competició al límit de l'esportivitat; anima a l'esportista; no li generis una pressió excessiva; no et centris en si guanya o perd, sinó en l'esforç i la implicació; ensenya a l'esportista la diferència entre l'esport escolar i l'esport professional.
- Respecta el rival; evita faltar al respecte; no l'has d'intimidat; no el ridiculitzis; respon amb indiferència a les seves provocacions; no resolguis el desacord amb violència; no facis gesticulacions grolleres; no utilitzis un llenguatge indegut.
- No protestis a l'àrbitre; respecta les seves decisions; anima a l'esportista a competir segons el reglament i a respectar les decisions arbitrals; mostra agraïment a l'àrbitre, és imprescindible; no qüestionis la seva honestedat.
- Respecta les decisions tècniques i no les critiquis; no protestis, discuteixis o insultis al cos tècnic i entrenadors; mostra agraïment a l'entrenador, és imprescindible; no pressionis als entrenadors.
- Respecta els drets, la dignitat i els valors de tots els implicats en la competició esportiva, sense distinció de cap tipus; respecta les instal·lacions esportives i fes un bon ús de les mateixes.

Entrenador i Professor

- Practica i recolza el Joc net; potencia que els esportistes s'uneixin a l'esperit de les normes; no influeixis negativament en l'esportista per tal d'obtenir beneficis o recompenses personals; estigues atent a les possibles actuacions d'intimidació que es poden produir; anima a l'esportista que falla, no el ridiculitzis per perdre; condemna qualsevol manifestació de violència.

- Ofereix suficients oportunitats a tots els esportistes per a participar; tots els esportistes mereixen la mateixa atenció i oportunitats; controla els límits entre una relació de treball i d'amistat amb els esportistes; rebutja la violació de les normes per part dels esportistes; no posis per davant dels valors pedagògics el triomf; preocupa't per l'esportista malalt i lesionat i segueix les recomanacions mèdiques.
- Gaudir de l'activitat és una prioritat; protegeix una imatge de bona salut, neteja i eficàcia funcional; assegura que les teves actituds no es poden mal interpretar i que segueixen directrius adequades; no orientis l'activitat a la pura competitivitat; no protestis a l'àrbitre; aprecia l'esforç dels esportistes; no protestis amb els teus col·legues durant la competició; no responguis a provocacions.
- Prohibeix els insults, gesticulacions i comportaments poc apropiats; exigeix els límits adequats segons l'edat i la condició física de l'esportista; fomenta el respecte al rival; guanyar és una part de la diversió; fes conscient a l'esportista dels beneficis positius de practicar esport; ensenya a l'esportista les diferències entre la competició escolar i la professional.
- Respecta tots els implicats en la competició esportiva i ensenya a l'esportista a fer-ho; respecta els drets, la dignitat i els valors de tots els implicats en la competició esportiva sense distinció de cap tipus; respecta les instal·lacions esportives i fes un bon ús de les mateixes.

Àrbitre

- Tingues un comportament exemplar; ofereix un comportament positiu als esportistes; procura que el nivell de formació i qualificació s'ajusti a les necessitats de l'esportista; no criticuis les observacions dels tècnics; anima a tots els esportistes; promou el respecte entre tots; fes comentaris positius i de suport.
- No passis per alt un comportament deslleial d'altres; no acceptis recompenses per ser parcial; no fomentis situacions tenses o bel·ligerants; no et posicionis al "costat de" o "en contra de"; sigues coherent, objectiu i educat; subratlla el comportament esportiu per sobre de l'errada; considera la seguretat i el benestar dels participants.
- Imposa la sanció adequada segons les normes; jutja de forma equitativa, justa i argumentada; elimina qualsevol forma de violència; talla d'arrel qualsevol falta disciplinària; adapta el reglament segons els nivells i necessitats dels esportistes.
- Respecta tots els implicats en la competició esportiva; respecta els drets, la dignitat i els valors de tots els implicats en la competició esportiva, sense distinció de cap tipus; respecta les instal·lacions esportives i fes un bon ús de les mateixes.

Equip

- Debat i exposa els diferents punts de vista sobre temes diversos i decisions a prendre; decideix de forma democràtica i consensuada; aprèn a gestionar efectivament; dirimeix de forma equitativa, justa i argumentada; promou els principis de treball en equip (cooperació, participació, compromís, organització, democràcia i socialització).
- Evita la marginació de qualsevol membre; afavoreix l'equitat i la igualtat dins de l'equip; fomenta els valors compartits per l'equip; evita valors, normes o pautes d'acció discriminatòries, humiliants o intolerants; destaca els valors col·lectius per sobre de la individualitat; no conspiris contra el cos tècnic, l'àrbitre, el rival o l'afició.
- Respecta les normes internes del grup; respecta les normes externes al grup; preocupa't per la integritat i la cohesió de tots els membres; facilita la socialització de noves incorporacions; respecta tots els membres; no has de ridiculitzar ni desprestigiar el rival; respecta els acords de grup; no fomentis situacions tenses o bel·ligerants; talla d'arrel les faltes disciplinàries.
- Respecta els drets, la dignitat i els valors de tots els implicats en la competició esportiva, sense distinció de cap tipus; proporciona igualtat de tracte i oportunitats a tots el membres sigui quina sigui la seva orientació, capacitat o situació; elimina la violència en totes les seves manifestacions; respecta les instal·lacions esportives i fes un bon ús de les mateixes.

Aficionat i Espectador

- Sigues respectuós i no protestis a l'àrbitre; respecta les decisions arbitrals i ensenya l'esportista a fer-ho; no critiquis les observacions tècniques; no discuteixis o insultis les decisions del cos tècnic; no exerceixis d'entrenador; respecta les decisions de l'entrenador.
- No fomentis la revenja, la venjança o el joc brut; evita el discurs i l'actitud violenta, agressiva o la intimidació; evita situacions de risc; evita fomentar el joc al límit de l'esportivitat; recorda que l'esportista participa per la seva formació i satisfacció, no per la teva; felicita a l'esportista per la seva actuació, el resultat no és el més important.
- Respecta el rival; no l'has de desprestigiar; no insultis l'esportista que falla o perd; respon amb indiferència a les provocacions dels altres; intenta tallar els comentaris antiesportius vinguin d'on vinguin; condemna l'ús de qualsevol tipus de violència; practica la tolerància; aplaudeix les bones actuacions i l'esforç dels esportistes, els comentaris positius motiven.
- Respecta els drets, la dignitat i els valors de tots els implicats en la competició esportiva, sense distinció de cap tipus; atorga igualtat de tracte i oportunitats a tots els membres sigui quina sigui la seva orientació, capacitat o situació; fes un bon ús de les instal·lacions esportives.

Cos tècnic

- Col·labora amb l'àrbitre, els professors i els entrenadors; no has de protestar a l'àrbitre; procura que els esportistes tinguin suficients oportunitats per a participar; no aprovis que l'esportista transgredeixi les normes; no influèncis negativament en l'esportista per tal d'obtenir beneficis o recompenses personals.
- Compleix les normes i els valors col·lectius i fes que es compleixin; comporta't amb esportivitat; recolza el joc net; proporciona igualtat d'oportunitats a tots els esportistes; potencia que l'esportista es sumi a l'esperit de les normes de joc; prohibeix els insults, gesticulacions i comportaments inapropiats; protegeix una imatge de bona salut, neteja i eficàcia funcional.
- Media de forma proactiva en els conflictes; sigues conscient i responsable dels límits entre la relació de treball i d'amistat amb els esportistes; coneix que algunes actuacions o situacions amistoses amb l'esportista es poden mal interpretar, fet que pot desembocar en acusacions de comportaments incorrectes o deshonestos; estigues atent a les situacions d'intimidació que puguin succeir.
- No orientis l'activitat esportiva tan sols a la competitivitat; exigeix límits adequats segons l'edat i la condició física de l'esportista; anteposa els valors pedagògics al triomf; valora l'esforç dels esportistes; no ridiculitzis a l'esportista que falla ni al que perd; elimina qualsevol manifestació de violència; no responguis mai amb agressivitat; no discuteixis amb companys durant la competició; respecta el rival.
- Respecta els drets, la dignitat i els valors de tots els implicats en la competició esportiva, sense distinció de cap tipus; proporciona igualtat de tracte i oportunitats a tots els membres sigui quina sigui la seva orientació, capacitat o situació; fes un bon ús de les instal·lacions esportives.

Centre educatiu i Entitat esportiva

- El nostre projecte institucional explicita objectius i valors en defensa dels principis esportius universals i l'esportivitat; establim normes i codis de conducta que impliquen a tota la comunitat; promovem el consens i el comportament democràtic; vetlem per la coherència entre els valors institucionals i els esportius; condemnem la violència i eliminem els comportaments intolerants, racistes, xenòfobs i discriminatoris.
- Entenem la competició esportiva com un espai de formació i aprenentatge; establim espais de relació i interacció per al debat i la millora de les competicions esportives; evitem la marginació de qualsevol membre de la comunitat esportiva i educativa; procurem igualtat de tracte i oportunitats a tots els membres de la comunitat; donem més importància a l'aprenentatge i al treball en equip que al resultat final de la competició.

- Facilem les estructures organitzatives que ajuden a l'èxit de la competició esportiva i l'esportivitat; procurem unes instal·lacions esportives i uns recursos materials adequats; vetllem per la integritat i la cohesió de tots els membres de la comunitat, facilitant l'acollida i la socialització de les noves incorporacions; destaquem l'esforç col·lectiu per sobre de les individualitats.
- Respectem els drets, la dignitat i els valors de tots els implicats en la competició esportiva, sense distinció de cap tipus; donem igualtat de tracte i oportunitats a tots els membres sigui quina sigui la seva orientació, capacitat o situació.

ALGUNOS REFERENTES PER A APROFUNDIR

- C.E. (1992). *Recomendación N° R (92) del Comité de Ministros a los Estados miembros sobre el Código de ética deportiva* (adoptada el 24/09/1992). Consejo de Europa.
- CEC (s.f.). *Normas básicas de juego limpio*. Junta de Comunidades de Castilla-La Mancha. Consejería de Educación y Ciencia.
- CGCOLEF (2010). *Código deontológico: educación física*. Consejo General de Colegios Oficiales de Licenciados en Educación Física y en Ciencias de la Actividad Física y del Deporte de España. Colegios Oficiales de Licenciados en Educación Física y en Ciencias de la Actividad Física y del Deporte de España.
- Council of Europe (1993). *European Sports Charter and Code of Ethics*. Council of Europe.
- Gairín, J. (Coord.); Castro, D.; Díaz, A.; Muñoz, J. L.; Sha, P. (2011). *Prevención de la intolerancia en las competiciones deportivas escolares*. Consejo Superior de Deportes. Documento interno. Memoria de investigación.
- ISQ (s.f.). *Código de ética deportiva*. International School of Querétaro.
- Junta de Comunidades de Castilla-La Mancha. Consejería de Educación y Ciencia (s.f.). *Normas básicas de Juego Limpio*. Junta de Comunidades de Castilla-La Mancha. Consejería de Educación y Ciencia
- OVRXD (2011). *Observatorio de la violencia, el racismo y la xenofobia en el deporte*. Consejo Superior de Deportes.
- Tucas, A. H. L. (2008). *Códigos de comportamiento*. Comisión de Deportes Australiana. Traducido y adaptado por A. H. L. Tucans.
- UNESCO (1978). *Carta Internacional de la Educación Física y el Deporte*. París: UNESCO.

Equip de Desenvolupament Organitzacional (EDO-UAB)

L'EDO es constitueix com un espai de trobada, intercanvi i promoció d'idees i investigacions en l'àmbit de les organitzacions. Autoritzat com a grup ANE (Autorització de Nom Específic) per la Universitat Autònoma de Barcelona l'any 1999 i reconegut com a grup d'investigació consolidat (Resolució del Departament d'Universitat, Investigació i Societat de la Informació) l'any 2005, i revalidat al 2009, el seu àmbit central de recerca és la naturalesa i desenvolupament de les organitzacions dedicades a la formació.

Els objectius preferents d'EDO es relacionen amb l'anàlisi de les organitzacions formatives, l'estudi dels processos de canvi i la utilitat de les estratègies de millora que s'utilitzen o que es poden utilitzar. Específicament, són temes d'interès: la naturalesa de les organitzacions formatives, la seva tipologia, els sistemes d'ordenació i gestió institucional, les dinàmiques institucionals, els sistemes d'avaluació interna i externa, les estratègies de canvi, les resistències al canvi, el rol dels directius i l'efecte de les tecnologies, tot això en referència a centres educatius no universitaris, universitaris i d'altres institucions de tipus formatiu com poden ser els centres de formació per al treball, les organitzacions de salut i esportives, els centres d'oci i altres serveis educatius

<http://edo.uab.cat>

El Grup EDURISC – UAB

El Grup de Recerca sobre l'Anàlisi de les Polítiques Públiques vinculades a la Governança del Risc en l'àmbit escolar i educatiu, està integrat per membres de l'EDO i del Centre de Recerca en Governança del Risc (GRISC), adscrit a la UAB. Aborda qüestions vinculades a l'anàlisi dels riscos propis de les infraestructures escolars (plans d'emergència i evacuació, per exemple) i l'ús de les instal·lacions (menjadors escolars, transport escolar i mobilitat, laboratoris, etc.). Per altra banda, també es centra en les persones que desenvolupen la seva activitat en aquestes institucions (professionals de l'educació, en el cas dels riscos psicosocials, o l'alumnat, en el cas de l'assetjament escolar, per exemple). Les actuacions inclouen aspectes d'avaluació de riscos, investigació, innovació i formació.

El grup a més desenvolupa investigacions centrades en l'anàlisi i l'elaboració de propostes i estratègies d'inclusió curricular de la gestió del risc en l'àmbit escolar. Igualment, aborda el disseny i l'experimentació de recursos pedagògics en aquest camp i la implementació d'un observatori sobre la temàtica.

<http://edo.uab.cat/content/grup-edurisc>

<http://www.grisc.cat>

Equip de Desenvolupament Organitzacional (EDO)

Universitat Autònoma de Barcelona - Departament de Pedagogia Aplicada

Edifici G6-247 (Campus de la UAB)

08193, Bellaterra (Cerdanyola del Vallès)

Telèfon: 93.586.8227

Correu electrònic: edo@uab.cat

EDO
Equipo de Desarrollo
Organizacional

UAB
Universitat Autònoma
de Barcelona